

Motion till riksdagen

1988/89:N213

av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk)

Stålindustrins framtid

Sverige och världens stålindustri har under det senaste årtiondet genomgått stora strukturförändringar. Stålverk slås ut med regionala kriser som följd. Maktkampen mellan de imperialistiska grupperingarna har skapat överkapacitet som sedan följs av drastiska nedläggningar och arbetslöshet. Uppdelningen av stålmarknaden mellan de imperialistiska blocken är ännu inte helt slutförd. Högkonjunkturen har inneburit att stålproduktionen ökat, utom i Sverige. Sveriges roll i världens stålutveckling är defensiv. I stället för att göra svensk stålindustri till bas för nysatsningar, underordnas den i stället de imperialistiska intressenas utveckling.

Det är i denna utveckling vi skall se de snabba förändringarna som skett inom svensk stålindustri, t ex inom SSAB, där ett aktieägaravtal slutits mellan staten och en grupp pensions- och försäkringsbolag, där lönsamheten uttrycks i "uteslutande från affärsmässiga principer" och att SSAB skall børsintroduceras. Avlövnigen av SSAB fortsätter och SSAB:s profiler har under 1988 utförsålts till finska Ovako Steel.

Smedjebacken-Boxholm Stål AB har nu förvärvat både Halmstads järnverk och järnverket i Forsbacka. Det senare skall enligt en strukturplan läggas ned. Av de mindre handelsstålverken finns numera endast Sme-Box.

Specialstålsindustrin har under högkonjunkturen utnyttjat sin strukturrationalisering, men några nya satsningar för 1990-talet finns inte. Däremot kommer det ständigt hot om att Avesta riskerar att utförsäljas till t ex finska eller tyska intressen.

Bergslagen: ytterligare 10 000 jobb bort

En expertgrupp för forskning och regional utveckling inom industridepartementet spår att 10 000 jobb kommer att försvinna i Bergslagens järnindustri till mitten av 1990-talet.

En omsvängning i den internationella konjunkturen innebär att regeringen inför en åtstramningspolitik som i första hand drabbar regioner med stor industrisektor. Detta innebär att problembilden i Bergslagslänen och i Norrbotten åter kommer att accentueras, spår expertgruppen.

Antalet sysselsatta i Bergslagens järnframställning har minskat med 17 100 personer vilket lett till utflyttningar ur bergslagslänen. Trots detta svarade 1985 järnframställningen för 21 procent av Bergslagens totala sysselsättning.

Expertgruppen spår en fortsatt sysselsättningsminskning inom Bergslagens "järnindustriella komplex" som oundviklig. Detta kan innebära att

sysselsättningen minskar med 10 000 personer fram till mitten på 1990-talet.

Gruppens slutsats är att det är svårt att finna andra typer av verksamheter vars expansion kan kompensera sysselsättningsminskningen. Trots den mörka bild expertgruppen målar upp, påpekas att företagen måste öka förädlingsgraden av sina produkter, ta fram nya material och att den industriella basen måste utvecklas. Kunnandet som finns inom ABB, Sandvik, SKF och andra företag måste spridas.

Expertgruppens nya "dråpslag" för Bergslagen och stålindustrin i landet får inte leda till pessimism och handlingsförlamning. Rapporten visar även att den kapitalistiska marknaden och dess "börs" inte kommer att kunna garantera en utveckling i balans. En demokratisk planeringsprocess måste nu inledas för att motverka stålindustrins, Bergslagens och Norrbottens förfall.

Utvecklingen är nu en politisk fråga. Ett nationellt program för 1990-talets senare del är nödvändigt liksom en ägarsamordning under ett svenskt nationellt metallbolag. Det behövs en stålindustri för framtiden.

Stålindustri för framtiden

Det är angeläget att arbetarrörelsen och andra demokratiska krafter påbörjar planeringen för stålindustrin inför 90-talet. Det behövs ett alternativ till de krafter som hellre säljer ut svensk stålindustri än att satsa på framtidsinvesteringar.

En förutsättning för att etablera en stark svensk stålindustri är att stålindustrin integreras med annan verksamhet. Stålindustrin har i sin historia varit förbunden med andra grenar, främst skogsföretag.

Ett kemiskt-tekniskt kombinat i samband med stålindustrins metallurgiheter är en möjlighet att bredda stålindustrins bas. En kemisk-teknisk industrisatsning skulle med säkerhet vara möjlig i SSAB Luleå. En liknande breddning av verksamheten måste sökas i andra stålindustrienheter.

Samhället har ett ansvar för den fortsatta utvecklingen inom stålindustrin. Ett program för investeringar inför 1990-talet är nödvändigt. En plan för nittioalet bör grunda sig på följande inriktning:

- I en ny utveckling skall slås fast att Sverige behöver en slagkraftig stålindustri. Erforderliga investerings- och utvecklingsresurser måste tillföras denna basnäring.
- Hela stålindustrin måste svara mer mot hemmamarknadens behov. Samordning av hela den "stålbaserade kedjan" från råvara till slutprodukt måste åstadkommas. En integrering av stål- och verkstadsindustrin är nödvändig.
- Produktutvecklingen skall ske i samarbete mellan stålverk och sluttillverkare. De nya produkterna skall i första hand fylla samhällsbehov inom t ex kollektivtrafik, energiteknik och byggande.
- Processutvecklingen inriktas i första hand på att minska energiåtgången, förbättra arbetsmiljö och yttre miljö och möjliggöra att den svenska malmen används för förädling inom landet.
- Stålindustrin samordnas – integreras med andra produktionsenheter, t ex ett kemiskt-tekniskt kombinat i Luleå och en ökad diversifiering av verksamheten för att förstärka den ekonomiska basen.

- I samarbete med svenska tillverkare utvecklas såväl gruvteknik och processteknik som vidareförädlingsteknik för att trygga svenskt kunnande och leveranser från svenska tillverkare till framtidens stålverk.
- Produktionen av dessa sammansatta produkter skall först och främst läggas vid de befintliga stålverken för att öka förädlingsgraden och rädda jobben på stålorterna.
- Den metallurgiska utvecklingen samordnas med produktutvecklingen för att öka användbarheten och snabbt nå förbättringar i kvaliteter och legeringssammansättningar etc.
- En ny utveckling kräver en ny ägarsamordning under ett svenskt "Metallbolag", där hela stålindustrin och gruvnäringen ingår.
- Metallbolagets verksamhet skall styras efter samhällsekonomiska beräkningar.

Mot. 1988/89
N213

Hemställan

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen hos regeringen begär att ett nationellt program inför 1990-talet upprättas för stålindustrin,
2. att riksdagen hos regeringen begär initiativ för att skapa ett svenskt Metallbolag baserat på stål- och gruvindustriverksamheten.

Stockholm den 19 januari 1989

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Hans Petersson (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)

Paul Lestander (vpk)

Björn Samuelson (vpk)

